

З ВОПЫТУ РАБОТЫ: СПЕЦЫФІКА ВЫКЛАДАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ЯК ЗАМЕЖНОЙ КІТАЙСКІМ СТУДЭНТАМ

Прыгун В. А.

УА «Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»
Кафедра мовазнаўства і лінгвадыдактыкі

Вывучэнне беларускай мовы і беларускай культуры кітайскімі студэнтамі апошнім часам мае станоўчую дынаміку: кітайскія студэнты вывучаюць беларускую мову ў якасці замежнай дадатковым прадметам, так і абіраюць асноўнай спецыяльнасцю, штогод арганізоўваюцца міжнародныя канферэнцыі і міжкультурныя праекты. Сёння ўзаемадзеянне Беларусі і Кітая носіць не толькі дыпламатычны, але і актыўны адукацыйны, культурны характар.

З мэтай павышэння якасці выкладання беларускай мовы кітайскай аўдыторыі з Беларусі запрашаюць носьбітаў мовы – беларускіх выкладчыкаў, спецыялістаў у галіне беларусістыкі.

Трэба адзначыць, “Беларуская мова як замежная” трывала замацавала свае пазіцыі як дысцыпліна ў беларускіх ВНУ: прадмет зацверджаны праграмай, мае распрацаваную тэарэтычную, метадалагічную базу і практычны вопыт. Выкладанне непасрэдна беларускай мовы ў Кітаі абапіраецца на стандарты, вучэбныя дапаможнікі, якія прымяняюцца ў Беларусі, але, бясспрэчна, мае сваю спецыфіку. Спынімся падрабязней на апісанні асабістага вопыту работы з кітайскімі студэнтамі ў Сіянскім універсітэце замежных моў, горада Сіян, правінцыі Шэньсі (2018-2020 нав.гг.), КНР.

Сіянскі ўніверсітэт замежных моў (СУЗМ) мае багатую шматгадовую гісторыю: універсітэт рыхтуе перакладчыкаў і выкладчыкаў амаль 30 замежных моў.

У 2018-2019 навучальным годзе на базе Інстытута рускай мовы Сіянскага ўніверсітэта замежных моў адбыўся першы набор кітайскіх студэнтаў па спецыяльнасці “Беларуская мова”. Як адзначыў Рэктар СУЗМ прафесар Ван Цзюньчжэ: “Беларуская мова з’яўляецца адной з дзясяткаў моў, на якой размаўляюць народы з ініцыятывы “Адзін пояс – адзін шлях”. Гэта наш абавязак дапамагчы нашым беларускім сябрам захоўваць і распаўсюджваць іх культуру і мову. Гэта рэчы, якія трэба абараняць разам” [2].

Аснову курса складае дысцыпліна “Беларуская мова” (комплекс: практыка маўлення і граматыка), а таксама “Размоўная беларуская мова”. На працягу наступнага семестра таксама вывучаюцца прадметы: “Гісторыя Беларусі”, “Гісторыя беларускай літаратуры”, “Аўдыяванне”. На другім курсе дадаецца яшчэ адна новая дысцыпліна “Культура Беларусі”, якая вывучаецца адзін семестр. Студэнтамі на старэйшых курсах таксама вывучаецца дысцыпліна “Тэорыя і практыка перакладу”.

Для якаснага авалодання беларускай мовай, якая цалкам адрозніваецца па фанетычнай, графічнай, граматычнай і сінтаксічнай сістэмах ад кітайскай, студэнты павінны з першых заняткаў дакладна разумець яе моўную сістэму і

спецыфіку. Таму на пачатковай стадыі вывучэння неабходна паэтапнае азнаямленне з адметнымі асаблівасцямі мовы. Рэкамендуецца гэта рабіць у супастаўляльным ключы, напрыклад: паняцце “інтанацыя” ў беларускай мове і “тон” у кітайскай мове; у сінтаксісе – паняцце парадку слоў і дапушчальнай інверсіі ў беларускай мове, у кітайскай – строгая сістэма парадку слоў у сказах; у фанетыцы – паказаць адметныя і падобныя гукі, якія існуюць у абедзвюх фанетычных сістэмах моў. Адзначым, што выкладанне беларускай мовы як замежнай у першым семестры адбывалася ў спалучэнні з англійскай мовай, якая з’яўлялася мовай-пасрэднікам пры камунікацыі са студэнтамі.

Вядома, што навучанне беларускай мове як замежнай з’яўляецца эфектыўным толькі ў тым выпадку, калі праводзіцца паралельна з пазнаннем беларускай гісторыі, культуры, сучасных рэалій розных сфер жыцця беларускага грамадства. Прытрымліваючыся лінгвакультуралагічнага падыходу, пагружэнне ў новую мову адбываецца неадрыўна з авалоданнем спецыфічных беларускіх культурных асаблівасцей. На базе краіназнаўчага, культурнага матэрыялу складаецца дыялогі, маўленчыя мадэлі і сітуацыі. Дадзеная практыка спрыяе фарміраванню міжкультурнай кампетэнцыі, пашырае лінгвакультурныя далягляды навучэнцаў.

Выхад у культурную прастору вывучаемай мовы немагчымы без звароту да нацыянальнай літаратуры. У сувязі з гэтым у другім семестры вывучаецца прадмет “Гісторыя беларускай літаратуры”.

Літаратура – гэта слоўны від мастацтва, які адлюстроўвае матэрыяльнае і духоўнае жыццё народа, яго культуру ў вусных (фальклор) і пісьмовых творах, захоўвае і перадае з пакалення ў пакаленне маральныя каштоўнасці і ідэалы. Творы мастацкай літаратуры праз свой змест нясуць вялікі выхаваўчы патэнцыял. Вывучэнне літаратуры спрыяе паўнаце і цэласнасці развіцця моўнай асобы замежных студэнтаў.

Спасціжэнне рачаіснасці праз літаратуру аказвае рашаючы ўплыў на фарміраванне ў навучэнцаў шкалы вартасных (найперш маральных і эстэтычных) ацэнак, адносін да мінулага, сучаснасці і будучыні. Літаратура, як і філасофія, патрабуе пастаяннага абагульнення, сінтэзу, а гэта дасягаецца перапыннай і мэтанакіраванай работай інтэлекту. На занятках літаратуры ўсе сферы чалавечай свядомасці працуюць сінхронна [1, с. 10].

Асаблівасць навучальнага працэсу беларускай мовы як замежнай на першым курсе складаецца ў тым, што беларуская мова вывучаецца як спецыяльны прадмет на занятках па беларускай мове як замежнай, а на занятках па беларускай літаратуры, яна з’яўляецца адначасова і сродкам, і прадметам навучання.

Па выніках вывучэння дысцыплін, замежныя навучэнцы павінны ўмець чытаць адаптаваныя мастацкія і навучальныя тэксты па літаратуры; пераказваць прачытаны, успрыняты на слых навучальны тэкст, адказваць на пытанні па тэксце; будаваць маналагічнае выказванне па вывучанай тэме з апорай на план, пытанні; прымаць удзел у дыялогу, у размове па вывучанай тэме; канспектаваць навучальны тэкст па літаратуры і інш.

Такім чынам, задачы навучання беларускай мовы як замежнай на пачатковым узроўні складаныя і шматстайныя. Усе яны скіраваны на вырашэнне наступных пытанняў: навучыць кітайскіх навучэнцаў спасцігаць сэнс слова і адчуваць яго патэнцыйныя магчымасці; развіць навыкі вуснага і пісьмовага маўлення студэнтаў, удасканалваць культуру іх маўлення; папоўніць лексічны запас; зацікавіць да далейшага чытання мастацкай літаратуры на вывучаемай мове; дадаць агульную інфармацыю пра нацыянальную літаратуру і культуру беларусаў, сучасныя рэаліі.

Вывучэнне беларускай мовы і літаратуры ў Кітаі з'яўляецца станоўчым прыкладам для прасоўвання беларускай культуры за мяжой. Выдатны таму прыклад – адкрыццё бюста народнаму паэту Беларусі Янку Купалу ў Сіянскім універсітэце замежных моў (25 чэрвеня, 2019 г.), што падкрэслівае важнасць узаемадзеяння дзвюх культур і літаратур.

Апісаны вопыт і праблемы, якія ўзнікаюць у працы выкладання беларускай мовы як замежнай, прадстаўляюць вялікую цікавасць для далейшай працы беларускіх выкладчыкаў у Беларусі і Кітаі, патрабуюць рашэння, і, несумненна, з'яўляюцца добрай перспектывай для далейшага супрацоўніцтва беларускіх і кітайскіх ВНУ.

Літаратура:

1. Ляшук, В.Я. Методыка выкладання беларускай літаратуры: вучэб. дапаможнік для філал. фак. пед. ін-таў / В. Я. Ляшук, А. У. Рагуля; пад рэд. В. Я. Ляшук, А. У. Рагулі. – Мінск : Вышэйшая школа, 1986. – 366 с.
2. YouTube : Кітайскія беларусазнаўцы – у Сіянскім універсітэце замежных моў набралі першую групу студэнтаў [Электронны рэсурс] / YouTube. – Мінск, 2019. – Рэжым доступу : <https://youtu.be/jZVCKGIKbos>. – Дата доступу: 12.08.2020.

ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ДАТЕЛЬНОГО ПАДЕЖА В ИНОСТРАННОЙ АУДИТОРИИ

Селибирова Л.В.

УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»
Кафедра лингвистических дисциплин

Падежная система імён і местоимений как одна из особенностей русского языка представляет значительные трудности для иностранных студентов, независимо от того, существует ли в их родном языке аналогичное грамматическое явление. Причём сложным становится не столько усвоение падежных окончаний, сколько употребление правильных падежных форм при построении речи.

Как показывает практика, на начальном этапе усвоения падежей студентам нелегко осознать, что изменение формы существительного, прилагательного, числительного или местоимения напрямую связано с коммуникативной